

competent and focused the educational process with the use of health-preserving technologies

Keywords: *health's preservation, health's formation, health-preserving technologies, the means of physical education, the development of spatial orientation, children with mental retardation.*

Бобренко И.В. Здоровьесберегающие и здоровьесформирующие образовательные технологии в процессе развития пространственной ориентировки дошкольников с умственной отсталостью

Аннотация. В статье рассмотрен вопрос оптимизации здоровьесбережения и здоровьесформирования детей дошкольного возраста с нарушением интеллектуального развития в учебно-воспитательном процессе специальных дошкольных учебных заведений, как одного из значимых условий применения средств адаптивного физического воспитания с целью развития пространственной ориентировки дошкольников. Отмечена важность планомерной организации развития пространственной ориентировки у старших дошкольников с ограниченными умственными возможностями средствами физического воспитания.

Ключевые слова: *здоровьесбережение, здоровьесформирование, здоровьесберегающие технологии, средства физического воспитания, развитие пространственной ориентировки, дети с умственной отсталостью.*

УДК 376.1 – 056.2/3:376.1

Гладченко І. В.

Інтеграційний підхід у використанні здоров'язбережувальних технологій в процесі корекційного навчання та виховання дошкільників із порушеннями розумового розвитку

Аноатація. Окреслено актуальність та значущість впровадження на основі інтеграційного підходу здоров'язбережувальних технологій у процес корекційного навчання та виховання дітей дошкільного віку з порушеннями розумового розвитку. Зосереджено увагу на специфіці організації та методичного супроводу фізкультурно-оздоровчої роботи в спеціальному дошкільному закладі відповідно до потенційних можливостей та особливостей пізнавальної діяльності дошкільників із порушеннями розумового розвитку.

Ключові слова: *здоров'язбережувальні освітні технології, дошкільний вік, діти з порушеннями розумового розвитку, інтеграційний підхід.*

Фізкультурно-оздоровче виховання з основами здоров'я виступає одним із напрямів розвитку дітей з розумовою відсталістю та складовою Концепції дошкільної освіти цих дітей. Реалізація зазначеного напрямку забезпечує формування здоров'язбережувальної компетенції, що у свою чергу сприяє закладанню основ ортобіозу (здорового способу життя), всебічної рухової підготовленості, формуванню найважливіших соціально-адаптивних та здоров'язбережувальних навичок. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні наголошує на турботі про здоров'я дитини як одному з пріоритетів

педагогічної роботи. Саме тому методичний супровід процесу формування здоров'язбережувальної компетенції у дошкільників з порушеннями розумового розвитку набуває вагомості та актуальності, а також виступає провідним серед наукових досліджень у галузі дошкільної педагогіки.

Аналіз сучасної практики з формування здоров'язбережувальних навичок у дітей показав плідність та значущість психолого-педагогічних та психолого-фізіологічних теорій, а саме:

- матеріалістичного вчення про здібності людини, розробленого видатними радянськими психологами Л. Виготським, Б. Тепловим, С. Рубінштейном, О. Леонтєвим, Б. Ананьєвим, К. Платоновим;

- теорії діяльності та культурного розвитку вищих психічних функцій (Л. Виготський, О. Леонтєв, С. Рубінштейн);

- концепції видатних радянських фізіологів Н. Бернштейна, П. Анохіна, А. Маркосяна про багаторівневу систему управління рухами, про гетерохронність дозрівання, взаємодію різних психофізіологічних функцій в онтогенезі, про надійність біологічної системи;

- теорії навчання (П. Гальперін, В. Давидов, Д. Ельконін);

- концепції ортобіозу (І. Мечніков, В. Шепель, В. Бехтерев та ін.);

- теорії фізичної культури (П. Лесгафт, Л. Матвеев, А. Новіков та ін.).

В аспекті навчально-методичного забезпечення процесу дошкільного навчання та виховання розроблено програми державного рівня, що спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я дітей, оскільки здоров'язбережувальний підхід є одним із провідних в сучасному освітньому просторі, а впровадження здоров'язбережувальних освітніх технологій у корекційно-виховний процес набуває прогресивності та значущості серед усіх відомих технологій [2]. Тому у спеціальному дошкільному навчальному закладі корекційно-виховний процес повинен розглядатися через призму здоров'язбереження та будуватися за принципом інтеграційного підходу [4], охоплюючи усі основні сфери розвитку дитини.

І хоча на сьогодні поняття «здоров'язбережувальні технології» не нове, але і досі сприймається багатьма педагогами як аналог санітарно-гігієнічних заходів. Саме тому вважаємо за необхідне більш змістовно розкрити сутність дотичних понять, а саме: «педагогічна технологія» та «здоров'язбережувальні освітні технології».

Так, В. Деркунська зазначає, що технологія – це інструмент професійної діяльності педагога, отже саме тому вона є педагогічною за своїм функційним призначенням [3]. Сутність педагогічної технології полягає в тому, що вона має виразну етапність та вміщує в себе набір певних професійних дій на кожному етапі, дозволяючи педагогу ще в процесі проектування передбачити проміжні та підсумкові результати власної професійно-педагогічної діяльності. Характерними ознаками педагогічної технології автор визначає наступні:

- конкретність та чіткість стосовно мети і завдань;

- наявність певних етапів: первинної діагностики; відбору змісту, форм, методів і прийомів його реалізації;

- використання для досягнення визначеної мети сукупності засобів логічно пов'язаних з організацією проміжної діагностики;

- здійснення підсумкової діагностики досягнення мети, критеріального оцінювання результатів [3].

У дидактичному аспекті здоров'язбережувальні освітні технології слід розглядати як технологічну основу здоров'язбережувальної педагогіки, якісну характеристику педагогічних технологій за критерієм їх впливу на здоров'я вихованців та педагогів. Це системно організована сукупність програм, прийомів, методів організації освітнього процесу, які доповнюють традиційні технології навчання і виховання, наділяють їх ознакою здоров'язбереження, а також сприяють вихованню у дітей культури здоров'я [1].

Яку ж мету переслідують здоров'язбережувальні технології в дошкільній освіті?

На разі здоров'язбережувальні технології в дошкільній освіті – технології, спрямовані на вирішення пріоритетного завдання сучасної дошкільної освіти – завдання збереження, підтримки і збагачення здоров'я суб'єктів педагогічного процесу в дитячому закладі: дітей, педагогів і батьків. Стосовно дитини мета здоров'язбережувальних технологій в дошкільній освіті полягає у забезпеченні високого рівня реального здоров'я вихованцю дитячої установи та виховання ортобіотичної культури як сукупності усвідомленого ставлення дитини до здоров'я і життя людини, знань про здоров'я та умінь оберігати, підтримувати і зберігати його, формування здоров'язбережувальної компетентності, що дозволяє дошкільнику відносно самостійно та ефективно вирішувати елементарні (базові) завдання здорового способу життя та безпечної поведінки. Водночас стосовно дорослих – у сприянні становленню культури здоров'я, в тому числі культури професійного здоров'я педагогів дошкільного закладу та ортобіотичної освіти батьків.

Серед здоров'язбережувальних технологій, що успішно застосовуються в системі корекційної освіти, слід виділили кілька груп:

1. Медико-профілактичні та гігієнічні технології (організація освітнього процесу відповідно до Державних санітарних норм та правил; здійснення постійного контролю щодо забезпечення гігієнічних умов виховання і навчання, а саме: норми вологості повітря, гарне освітлення тощо, профілактика різних захворювань (щеплення, диспансеризація));

2. Фізкультурно-оздоровчі технології (реалізація даних технологій здійснюється через спортивно-масову, фізкультурно-оздоровчу роботу, спрямовану на фізичний розвиток дошкільників: загартовування, тренування сил, витривалості, швидкості, гнучкості та інших якостей);

3. Екологобезпечні здоров'язбережувальні технології (створення екологічно оптимальних умов безпечної життєдіяльності дітей, їх гармонійних взаємин з природою). Реалізація зазначених технологій в дошкільному закладі здійснюється шляхом облаштування території дошкільного закладу, озеленення груп, створення екологічної стежки, зони відпочинку, організації екологічних свят, пішохідних переходів тощо);

4. Здоров'язбережувальні освітні технології (використання різних психолого-педагогічних методів, прийомів і підходів до вирішення оздоровчих проблем різного характеру), а саме: *корекційні* (використання елементів ігро-,

музико- та казкотерапії, арт-терапевтична та логоритмічна діяльність тощо); *захисно-профілактичні технології*, що спрямовані на захист дитини від несприятливих для здоров'я впливів (обмеження граничного рівня навчального навантаження, використання допоміжних та страхувальних засобів з метою профілактики травматизму тощо); *компенсаторно-нейтралізуючі технології* (забезпечення емоційного комфорту та соціально-психологічного благополуччя дитини); *стимулюючі технології*, що сприяють активізації власних сил зростаючого організму дитини (температурне загартування, доступні фізичні навантаження); *інформаційно-навчальні та просвітницькі технології* (забезпечують дітям відповідний рівень сформованості життєвої компетентності, необхідний для ефективної турботи про власне здоров'я та ортобіотичну освіченість батьків та педагогів дошкільної освіти); *організаційно-педагогічні технології* (визначають структуру корекційно-виховного процесу, що сприяє запобіганню перевтоми, гіподинамії та інших дезадаптаційних станів).

У спеціальному дошкільному навчальному закладі технологія формування здоров'язбережувальної компетенції реалізується, передусім, у процесі фізкультурно-оздоровчого виховання, яке в умовах спеціального освітнього простору має відрізнятись за змістом, структурою, технологіями, критеріями оцінювання якості тощо від даного напрямку виховання в умовах загальноосвітніх дошкільних закладів. Фахівці: педагог-дефектолог, логопед, психолог, музичний керівник реалізують у рамках своєї вузькопрофільної діяльності здоров'язбережувальні технології в умовах групи нарівні з вихователями. Це обумовлює специфіку організації та методичного супроводу фізкультурно-оздоровчої роботи в спеціальному дошкільному закладі для дітей з розумовою відсталістю.

Враховуючи, що гра – провідна форма діяльності дитини, вона є незамінним засобом заощадження і збагачення здоров'я дитини в дошкільному дитинстві. Початкові уявлення про цінності здорового способу життя починають формуватися вже у ранньому віці, на основі наслідування відповідної поведінки та прикладу дорослих, привчання до дотримання правил особистої гігієни.

Фізіологічною основою культурно-гігієнічних навичок є утворення умовно-рефлекторних зв'язків, вироблення динамічного стереотипу, а головною умовою їх формування раціонально організоване життя дітей у дитячому закладі, чіткий режим дня, постійність вимог до поведінки дитини з боку дорослих [5].

Дорослий у доступній формі пояснює та розповідає про те, що корисно або шкідливо для здоров'я (щоб бути красивим і здоровим необхідно, щоб обличчя та руки були завжди чистими; ранкову гімнастику потрібно робити для того, щоб стати сильним та спритним; корисно їсти овочі та фрукти, не бажано переїдати солодкого; не можна довго перебувати на сонці без головного убору тощо).

Саме приклад дорослого та поведінка інших дітей спонукає малюка до наслідування, робить звичним дотримання правил гігієни (поведінка у туалеті, миття рук перед їжею, користування серветкою, носовою хусткою тощо).

У процесі привчання дітей до гігієнічних та оздоровчих процедур, формування у них навичок охайності, педагог повинен прагнути до того, щоб дитині був зрозумілий сенс цих дій, щоб їй було цікаво, і вона не відчувала дискомфорту. Усі гігієнічні процедури бажано емоційно супроводжувати відповідними пісеньками, віршиками, потішками.

Слід привчати дитину мити руки перед їжею, після прогулянки, користування туалетом, а також у тих випадках, коли малюк забруднився.

Формуванню у дітей цінностей здорового способу життя сприяє спільне розглядання картинок, читання віршів, казок, оповідань, перегляд мультфільмів, діафільмів та відеофільмів відповідного змісту.

Серед методів, що сприяють реалізації завдань з формування здоров'язбережувальної компетентності, важливе місце займає експериментування. Його мета полягає у тому, щоб надати дитині можливість практично (дослідним шляхом) пізнати, як функціонує її організм. Експериментування на собі ефективне тоді, коли, наприклад, необхідно сформувати у дітей уявлення про відпочинок, про його необхідність для організму («Пострибай, побігай до тих пір, поки вже не захочеш цього робити. Чому не хочеш? Втомився? Отже потрібно відпочити. Що так б'ється у тебе в грудях? Серце. Як ти дихаєш після того, як побігаєш?») тощо).

Приклади дослідних завдань:

Де ховаються мікроби?

Розглянути складочки, лінії на долонях. На долоні, по лінії згину, намалювати лінію, зігнути руку, пальці вперед, намальована лінія зникає. Пояснюємо, що так і мікроби, і бруд, потрапляючи у складки шкіри, стають невидимими, але залишають. Тому слід ретельно мити руки.

Чи обов'язково потрібно митись з милом?

Один м'яч миемо тільки водою, інший водою з милом. Перевіряємо воду, зливши її у дві прозорі ємкості. Де вода брудніша, той м'ячик більш чистий.

Чи можна їсти сніг та бурульки?

В одну склянку помістити сніг, в іншу – бурульку. Подивитись, що трапиться, коли вони розтануть. Яка стала вода? Чи можна брудну воду пити? Чи можна їсти сніг та бурульки? Чому це робити не можна?

Після подібних спостережень вихователю слід провести бесіду з метою узагальнення результатів експериментування, викликаючи у дітей бажання більше дізнаватися про самих себе. Під час спеціальних занять та в процесі повсякденного життя за допомогою наочних посібників та дидактичного матеріалу реалізується потреба дошкільнят у пізнанні свого організму.

З метою формування культурно-гігієнічних навичок у всіх вікових групах необхідно застосовувати показ, приклад (зразок), пояснення, роз'яснення, заохочення, бесіди, вправлення в діях. Широко використовуються, особливо в молодшому дошкільному віці, ігрові прийоми: дидактичні ігри, потішки, вірші («Чисто мийся, води не бійся»; «Рано вранці на світанку миють личко мишенята, й кошенята, й каченята, і жучки, і павучки...») тощо).

Наочні прийоми навчання навичкам, демонстрація, приклад (зразок дії) особливого значення набувають у роботі з молодшими дітьми. Зазвичай показ

супроводжується чітким поясненням. Показ будь-якої дії повинен відбуватися з обов'язковим виділенням окремих операційних дій спочатку найбільш істотні, потім додаткові. Зміна операційних дій здійснюється у певному порядку з невеликим інтервалом у часі (не більше 5-10 секунд), інакше не відбудеться формування динамічного стереотипу. Показ дії малюкам обов'язково супроводжується проговорюванням (коментарем) («Тепер візьмемо рушник та витremo кожен палець на руці»). Це фокусує сприймання дитини на найбільш суттєвих моментах, допомагає усвідомити дію в цілому. Приклад вихователя може бути як безпосереднім, так і опосередкованим. У першому випадку вихователь просто пропонує дітям подивитися, як він виконує дію, у другому – використовує різні форми, що мотивують, сприяють активізації інтересу у дітей, привертають їхню увагу.

Пояснення нової дії спочатку надається у досить докладній формі, потім поступово звужується і зводиться до нагадування правила, що може бути адресоване усім дітям або ж окремим малюкам.

Протягом усіх років навчання необхідно використовувати прийом заохочення. Важливо вчасно похвалити дитину, але не потрібно цим зловживати. Виконання вимог дорослих має стати нормою поведінки, потребою дитини. У деяких випадках вихователь може використовувати прийом осуду, але це краще робити у непрямій формі, не називаючи імен дітей.

Одним з дієвих прийомів є вправлення, багаторазове повторення дій, без чого навик не може бути сформованим. На початковому етапі формування навички слід постійно перевіряти рівень виконання окремих дій або завдання в цілому, наприклад, попросити перед миттям: «Покажіть, як ви закотили рукави» або після миття подивитися, наскільки чисто і сухо витерті руки. Провідним способом навчання дітей культурно-гігієнічних навичок є використання дидактичних ігор.

Також педагог повинен сприяти формуванню у дітей навичок безпечної поведінки: роз'яснювати малюкам та застерігати їх від вчинків, що загрожують їх життю та здоров'ю. Дітей потрібно оберегати від контактів з дрібними, крихкими, колючими, ріжучими, пожежонебезпечними предметами, засобами побутової хімії, ліками тощо. Небезпечні речі повинні знаходитися поза зоною досяжності дітей. Слід пояснювати малюкам, що не можна гладити та дратжувати незнайомих тварин, брати до рота брудні предмети, траву, квіти, гриби тощо; необхідно дотримуватися обережності під час контакту з сільськогосподарськими тваринами, уникати отруйних, жалючих комах тощо.

При цьому необхідні обмеження слід вводити таким чином, щоб не налякати дитину та не утискати її природню допитливість. З цією метою педагог повинен проводити бесіди з дітьми, читати їм дитячі тематичні книжки, розглядати ілюстрації, організувати дидактичні ігри відповідної тематики.

Досить важливим у напрямку формування здоров'язбережувальної компетенції розумово відсталої дитини виступає єдність вимог співробітників спеціального дошкільного закладу та батьків. Саме тому необхідно визначити загальні критерії оцінки окремих дій, встановити загальний порядок виконання

цих дій, чітко визначити місця розташування речей, іграшок, порядок їх прибирання та зберігання тощо.

З викладеного вище випливає, створення системи раціональної організації та побудови оздоровчих занять з використанням здоров'язбережувальних технологій сприятиме формуванню життєвої компетентності, забезпеченню необхідної рухової та здоров'язбережувальної активності дітей, формуванню фізичної підготовленості та оптимальної структури руху. Відтак найбільш оптимальними методами формування основ здорового способу життя у розумово відсталих дітей дошкільного віку постають наступні: активне експериментування, дидактичні ігри на основі предметної та предметно-маніпулятивної діяльності, сюжетні ігрові ситуації проблемного характеру, сюжетно-рольова гра.

Означені нами методи здоров'язбережувального виховання та розвитку репрезентують використання наступних інтеграційних форм та прийомів:

- інсценування реальних (соціальних) і казкових ситуацій за допомогою іграшок;

- читання потішок, закличок, віршів;
- демонстація ілюстрацій відповідної тематики;
- «зустрічі» з лялькою, іграшкою-твариною тощо;
- розігрування за допомогою фланелеграфа казок, ігор-експериментувань;
- організація сюжетних ігор за допомогою потішок, віршів;
- демонстація сюжетних ілюстрацій за казкою;
- етюди з використанням ігро-, музико- та казкотерапії;
- наслідування казковим персонажам;
- тематичні бесіди;

- організація ігор-подорожей предметного характеру;
- використання серії сюжетних картинок щодо формування здорового способу життя;

- показ ряду послідовних дій з предметами з подальшим виконанням їх дітьми;

- самостійні ігри з предметами;
- організація моментів емоційного задоволення, пов'язаних з формуванням культурно-гігієнічних навичок;
- ігрові сюжети на основі арт-терапевтичної та логоритмічної діяльності;
- робота з альбомом сюжетних фотографій (фото дітей групи) тощо.

Стосовно ефективності застосування здоров'язбережувальних технологій, то її слід оцінювати за наступними параметрами:

- нормалізація сну та апетиту дитини;
- регуляція психічного стану;
- покращення емоційного стану, самопочуття;
- підвищення загальної активності;
- зниження морбідності (хворобливості);
- корекція порушень у фізичному розвитку, пов'язаних з основним діагнозом, вторинними порушеннями та супутніми захворюваннями;
- нормалізація м'язового тону, моторики;

- стимуляція звукової та мовленнєвої активності;

- виховання основ здорового способу життя (формування елементарних уявлень про здоров'я, режим дня; розвиток основних умінь та навичок особистої гігієни (алгоритми виконання культурно-гігієнічних процедур), що сприяють підтриманню зміцненню та збереженню здоров'я; ознайомлення з елементарними правилами безпечної поведінки з предметами та іграшками у групі та на вулиці; ознайомлення зі способами звернення за допомогою до дорослого тощо).

Отже, впровадження здоров'язбережувальних технологій в корекційно-виховний процес та сучасна особистісно-орієнтована освітня парадигма, що реалізовані через компетентнісний та інтеграційний підходи, сприяє зміцненню фізичного, психологічного та соціального здоров'я дітей, шляхом формування у них цінностей здорового та безпечного способу життя.

Результативність здоров'язбережувальної діяльності певною мірою залежить від уміння прогнозувати оздоровчий ефект з урахуванням наявного рівня здоров'я кожної дитини, психофізіологічних, адаптаційних та потенційних можливостей її організму, особливостей пізнавального розвитку, побутових умов, резервів оздоровчо-освітньої системи. Елементи поетапного прогнозування індивідуального рівня здоров'я доступні педагогу та мають реалізовуватися в умовах дошкільного закладу шляхом впровадження здоров'язбережувальних технологій. Ефективність позитивного впливу на здоров'я дітей різних оздоровчих заходів, складових здоров'язбережувальних технологій, визначається не стільки якістю кожного з цих прийомів та методів, скільки вдалою інтеграцією (взаємопроникненням) у загальну систему, спрямовану на благо здоров'я дітей і педагогів.

Слід пам'ятати, що сформовані у розумово відсталих дітей рухові та здоров'язбережувальні навички потребують постійного закріплення. Отже, будь-які негативні зміни у системі корекційно-виховної роботи, відсутність належної уваги до формування та застосування навичок можуть призвести до їх швидкої втрати. Саме тому більш глибокого та детального вивчення потребують наступні питання: теоретична та практична підготовка педагогів-дефектологів до формування здоров'язбережувальної компетентності дітей з розумовою відсталістю; підготовка майбутніх педагогів до практичної діяльності у спеціальній загальноосвітній школі з формування здорового способу життя учнів зазначеної категорії. Також представляє інтерес дослідження умов та особливостей реалізації здоров'язбережувальних технологій на подальших етапах навчання.

ЛІТЕРАТУРА (REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED):

1. Алямовская В. Г. Современные подходы к оздоровлению детей в дошкольном образовательном учреждении [Текст] / В. Г. Алямовская // Дошкольное образование. – 2006. – № 14. – С. 19.

Aljamovskaja V. G. (2006). *Sovremennye podhody k ozdorovleniju detej v doshkolnom obrazovatelnom uchrezhdenii* [Tekst]. Doshkolnoe obrazovanie, 14. (In Russian).

2. Гладченко І. В. Фізичне виховання та основи здоров'я / І. В. Гладченко // Теорія і практика олігофренопедагогіки та спеціальної психології: Збірник наукових праць: Вип. 8 – Тематичний випуск «Концепція дошкільної освіти дітей з розумовою відсталістю» / За ред. Т. В. Сак. – К., 2013 – С. 25-33.
- Hladchenko I. V. (2013). Fizychnе vykhovannia ta osnovy zdorov'ia. Teoriia i praktyka olihofrenopedahohiky ta spetsialnoi psykhohohii. Kontseptsiia doshkilnoi osvity ditei z rozumovoiu vidstalistiu, 8. Kirovohrad: Imeks-LTD. (In Ukrainian).
3. Деркунская В. А. Диагностика культуры здоровья дошкольников: учебное пособие / В. А. Деркунская. – М.: Педагогическое общество России, 2005. – 96 с.
- Derkunskaia V. A. (2005) Diagnostika kultury zdorovja doshkolnikov: uchebnoe posobie. Moscow: Pedagogicheskoe obshhestvo Rossii. (In Russian).
4. Комарова Т. С. Интеграция в системе воспитательно-образовательной работы детского сада / Т. С. Комарова, М. Б. Зацепина. – М.: Мозаика-Синтез, 2010. – 141 с.
- Komarova T. S., Zacepina M. B. (2010). Integracija v sisteme vospitatelno-obrazovatelnoj raboty detskogo sada. Moscow: Mozaika - Sintez. (In Russian).
5. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т. І. Поніманська. – К.: Академвидав, 2006. – 456 с.
- Ponimanska T. I. (2006). Doshkilna pedahohika: Navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv. Kyiv: Akademvydav (In Ukrainian).

Hladchenko I.V. The integrative approach in using health care technologies during the process of corrective education and upbringing of mentally-impaired preschool children

Abstract. In this paper, the actuality and importance of Health Care technologies integration into a process of corrective education and upbringing of mental-impaired preschool children; are determined on the basis of integrative approach. The concepts of "pedagogic technology" and "Health Care educative technologies" are specified regarding their quality characteristics. The goals of Health Care technologies are revealed and their classification is presented. The ways of realization of formation technology of mentally-impaired preschool children's Health Care competence are described. According to the potential opportunities and features of cognitive activity of mentally-impaired children, an attention is concentrated on the organization specifics and methodological maintenance of sport and recreation activities in a special preschool institution. The list comprising the integrative forms and techniques of healthy lifestyle basics formation is given regarding mentally-impaired preschool children. The main attention is given to the most optimized methods of Health Care education and upbringing of a child, namely, active experimentation, didactic games on the basis of subject activity and subject-manipulating activity, plot-game situations of problematic character, role-playing games. The utilization perspectives of results received during the research are presented.

Keywords: *Health Care educational technologies, preschool age, mentally-impaired children, integrative approach.*

Гладченко И.В. Интеграционный подход в использовании здоровьесберегающих технологий в процессе коррекционного обучения и воспитания дошкольников с нарушениями умственного развития

Аннотация. Обозначены актуальность и значимость внедрения на основе интеграционного подхода здоровьесберегающих технологий в процесс коррекционного обучения и воспитания детей дошкольного возраста с нарушениями умственного развития. Сосредоточено внимание на специфике организации и методическом сопровождении физкультурно-оздоровительной работы в специальном дошкольном учреждении в соответствии с потенциальными возможностями и особенностями познавательной деятельности дошкольников с нарушениями умственного развития.

Ключевые слова: здоровьесберегающие образовательные технологии, дошкольный возраст, дети с нарушениями умственного развития, интеграционный подход.

УДК: 376-056.262:[373.3.016:73/75]:159.93-047.64-021.464

Довгопола К. С.

Психологічні детермінанти самоконтролю образотворчої діяльності сліпих молодших школярів

Анотація. У статті висвітлено взаємозалежність самоконтролю і психічних процесів. Розглянуто вплив порушень зору на формування та розвиток самоконтролю та взаємозв'язок цього процесу з формуванням відчуттів і сприймань у сліпих дітей. Описано місце дій самостійного контролю у таких психічних процесах: увага, пам'ять, мовлення і мислення. Розглянуто особливості контролюючих дій незрячих молодших школярів в образотворчій діяльності. Серед психологічних детермінант самоконтролю сліпих молодших школярів можна назвати функціонування механізмів зворотного зв'язку, формування еталонів на різних психічних рівнях, вікові особливості, мотивацію, рефлексію та індивідуальні особливості дітей.

Ключові слова: самоконтроль, психічні процеси, діяльність, сліпі молодші школярі.

Аналіз педагогічної практики свідчить про значні труднощі опанування самоконтролем власної навчальної діяльності незрячими учнями молодших класів. Порушення зору, впливаючи на розвиток саморегуляції діяльності, призводить до зниження рівня самостійності, в тому числі і самоконтролю, що, відповідно, зумовлює пізнавальну пасивність сліпих дітей, вербалізм знань, особливості емоційно-вольової сфери особистості тощо. Виникає потреба теоретичного та експериментального дослідження особливостей формування самоконтролю незрячих учнів. У зв'язку з цим актуальним постає проблема вивчення психологічних детермінант самоконтролю сліпих молодших школярів у процесі здійснення образотворчої діяльності.

Зазначимо, що самоконтроль є невід'ємною складовою психічних процесів, що призводить до певної взаємозалежності між ними. Зокрема, відчуття, будучи початковою ланкою чуттєвого пізнання, дозволяють дитині